

En gammal historia vars källa för mig är okänd.
Vet någon var den kommer ifrån så sänd mig ett meddelande
lars@wesee.se

Eldgavfeln på Ottinge eller Kärlek och brott.

I Loftadalen ett stycke norr om kyrkan, ligger ett gammalt herresäte benämndt Ottinge, om hwilket följande sägen berättas:

Under 1500-talet inwandrade en mängd utlänningar till Sverige, förnämligast från Tyskland och Skottland. De flesta togo anställning i armén eller flottan och många förstodo att ställa sig så wäl med höga wederbörande, att de snart wunno höga embeten och äreställen i rikets tjenst. Bland dessa inwandrande utlänningar märktes twenne bröder wid namn Kinnmonth, hwarav den äldre Johan, som war en bister krigare, kom i stor gunst och wann hastig befordran under såwäl konung Gustav Wasas som hans son konung Eriks regementen.

På den tiden bodde en mäktig rik riddersman i Tjust med namnet Ulfsparre. Han egde många gårdar samt befästade slott, förnämligast i Gamleby och Lofta socken, men riddarens största och dyrbaraste slott war dock hans för sin skönhet widt berömda dotter, Kristina.

Stolts jungfru hade haft många giftermålsanbud från när och fjerran, men intet hade fallit den baldige krigaren på läppen, och på den tiden war det fadern som bestämde hwem som skulle få dotterns hand, under det att den det närmast rörde icke hade ett ord att säga, annat än niga och tacka för den man fadern behagat utse åt henne. Det enda medel som då för tiden älskande till buds war enlewering, d.w.s. att en av jungfruns fader försmådd friare kunde bortföra sin brud ur jungfruburen och å annat håll äkta henne – ifall de älskande ej förut upphunnits av den förbittrade fadern samt bruden blifwit återförd och friarens heta låga avkylts med ett grundligt - kok stryk.

Kom så den tappre krigaren Johan Kinnmonth i den stränge gubben Ulfsparres wäg, och han fann stor nåd inför denne. "Han ska bli min måg," tänkte riddaren, "ty han är efter mitt sinne", och det dröjde icke länge innan herrarne närmare "bekantat" sig med hwarandra och språkats wid om saken.

Snart woro de båda männen ense om partiet, ty att den tilltänkte mågen skulle bli öfwer måttan förtjust i den fagra jungfrun, war ju helt naturligt, och då han dertill erbjöds den wackra egendomen Ottinge i hemgift må ju ingen undra öfwer att han tyckte sig wara i sjunde himmeln. Jungfru Kristina deremot war icke alls belåten med den make hennes stränge fader utsett åt henne och wille icke alls wara med om partiet. Hon tiggde och hon bad, grät och beswor sin far om mißkund men allt war förgäfwes.

"Sjåpa dig inte flicka" utlät sig gubben, "utan tig och tag emot den man jag utsett åt dig. När har det för öfrigt warit sed att qwinnfolk få yttra sig i sådana frågor, hwasas?"

Hon försökte då sin wältalighet mot fästmannen och bad honom se sig om efter en annan brud, emedan hon omöjligen kunde komma att hysa kärlek till honom.

"Nej, stolts jungfru" swarade denne och sökte göra sitt av ärr wanställda ansikte så intagande som möjligt, "jag kan omöjligen lemna eder åt någon annan, ty jag håller eder så obegripligt kär. När vi blott firat vårt bröllop och flyttat till det wackra Ottinge, så ska wi lefwa som två turturdufwor, och ni skall komma att hålla lika mycket av mig som jag av eder, det skall ni få se, min söta." Och han lade sin arm om hennes smärta lif.

Jungfrun rusade i wäg från den fule fästmannen och hans smekningar, upp på sin jungfrubur, der hon hängav sig åt den mest ohejdade sorg.

Men här hjälpte hwarken böner eller tårar och det dröjde icke många månader förr än ett storståtligt bröllop firades, och strax derefter flyttade de nygifva till det uppsatsade och nyß iordningsställda Ottinge, der nu smekmånaderna skulle tillbringas.

Herr Johan Kinnmonth blef snart warse att kärleken icke, som han wäntat, kom med wigseln. Nej twärt om. Den ena dagen och den ena weckan gick efter den andra, men i stället för att fru Kristina skulle bli kärwänlig mot honom, wardt hon för hwar dag allt kallsinnigare: ja, hon tycktes rent av fattat avsky för honom, stackars karl. Han försökte med ondo och försökte med godo att föra henne på andra tankar om äktenskapets helgd och om uppfyllelsen av bibelns föreskrift att älska i nöd och lust. men allt war förgäfwes. Också började han därför redan fundera på hur han skulle kunna med heder draga sig från denna ointagna fästning.

Ingen må därför undra på att herr Johan blef glad då en wacker dag konungens bud anlände med det tillkännagifwandet, att högst densamme behagat utnämna den bepröfwade och tappre krigaren hr Johan Kinnmonth till ståthållare å Nöteborgs slott och till "guvernator" öfwer "Nöteborgs lene" i Finland. Han kunde nämligen nu med heder draga sig ur spelet och begifwa sig av till finnarne, ty med den hårdnackade Kristina skulle han nog aldrig få bugt, det insåg han nog allt för wäl.

Hr Johan flyttade alltså till Finland, lemnande icke allenast sin wackra fru utan tillika det wackra Ottinge åt sitt öde, och säkert är att inte sörjde fru Kristina öfwer sin herre och mans avfärd.

Men hwarför war den unga frun så "omöjlig" mot sin hr man, må man wäl fråga och hwarför underkastade hon sig icke, hon lika som så många andra av sin tids fruar, hwilkas giftermål kommo till stånd alldeles på samma sätt som hennes? Jo det hade sin särskilda orsak, som wi strax skola få se.

Till fru Kristinas bröllop kom nämligen brudgummens broder, hr Moritz, en ung och ståtlig krigare som nyß inkommit till landet och erhållit anställning wid konungens hof. Han war ung och wacker, glad och uppsluppen, hade en hofmans manér och later – i allt raka motsatsen till sin barske broder. Hr Moritz wisade sig under bröllophögtidligheterna ytterst uppmärksam mot

sin vackra swägerska, och hwem kan wäl förtänka de unga om de fattade en djupare böjelse för hwarandra. Så war också händelsen, och innan den unge krigaren återwände från Ottinge hade han och swägerskan kommit i tillfälle att yppa sina känslor för hwarandra och utbyta trohetslöften, utan att hr Johan anade att det fanns ugglor i mossen.

Johan Kinnmonth, hwilken efter swärfaderns död äfwen blifwit herre till Gursten (ett annat herresäte i Loftadalen), lefde och regerade länge bland finnar uppe wid Nöteborg och förtjenade sig der konungens oinskränkta förtroende för sitt nit om fästets förbättrande och för det sätt på hwilket han förstod att hålla de ryska horderna i schack. Från fru Kristina fick han allt ibland ett skriftligt meddelande om huru egendomarne förwaltades och dylikt, men han anade intet om hur det "stod till med kärleken". Omsider nådde dock, trots de ytterst bristfälliga kommunikationerna, ett rykte öfwer till hans öron, och detta rykte wiste berätta att hans bror Moritz allt ibland företog sig en lusttur ned till det vackra Tjust för att, som han sade hjälpa sin swägerska med råd och dåd rörande broderns egendomar, men äfwen att rätta ärendet war något helt annat. Den stränge krigaren wille till en början icke tro detta rykte, men det bekräftades snart genom nya meddelanden.

Kom så en wacker winterdag en kurir från konungen dit upp till Nöteborg medförande åtskilliga påbud och befallningar från konungen, men derjemte en biljett, som uppmanade guvernören att genast resa till Tjust, då han skulle få erfara någonting högst märkwärdigt på sin gård Ottinge.

Nu sluppo alla swartsjukans furier lösa och det dröjde icke länge förrän Johan Kinnmonth åtföljd av en trogen tjenare, i största tysthet lemnade det honom anförtrodda slottet och länet och for genom natt och dag öfwer, berg och backar mot gamla Sverige. Bottenhavet war hårdt tillfruset och färden gick därför lätt öfwer detta hinder. så bar det av vidare, likt den wilda jakten, och det dröjde ej många dygn innan den stränge kommandanten nådde resans mål. Den förorättade äkta mannen anlände sent en avton, sedan alla gått till sängs, till Loftadalen. Nära Ottinge lemnades de uttröttade hästarne, hwilka nu woro färdiga att stupa, i tjenarens vård och guvernören kröp ur björnfällarne i släden. Han smög sig tyst öfwer de hårdfrusna snödrifworna fram till gården, der icke en lefwande warelse syntes till. Dörren war hårdt tillbommad, men in skulle hr Johan, kosta hwad det wille. Han fann en stege och med tillhjälp av densamma klättrade han upp till sängkammarfönstret. I detsamma bröt månen fram ur en målntapp, som för en stund dolt deß strålar, nu såg den bälde krigaren något som just icke war så särdeles angenämt för den äkta mannen att skåda - fru Kristina och hr Moritz sofwande i den äktenskapliga sängen.

Hr Johan hade starka nerver och det kunde werkligen behöfwas wid detta tillfälle. Han föll icke ner från stegen och han kände icke heller benägenhet för att swimma, men det war endast med möda han kunde återhålla ett ilsket rytande. Snart hade han emellertid lugnat sig och fattat sitt beslut. Han lyfte ut fönstret, hwilket icke war swårt för denne kravtige krigare, och utan att gifwa sig tid att stiga ned efter sina på marken liggande wapen, kröp han in i rummet. Efter att havwa kastat ännu en blick på de sofwande grep han den wid spisen stående wäldiga eldgavfeln och slog med detta wapen den sofwande brodern i hufwudet så länge han såg lif i honom.

Efter föröfwandet av detta brodermord tog hr Johan det lemlästade liket och stoppade det tillika med mordvapnet, i en i de tjocka murarne befintlig nisch, till hwilken han med tillhjälp av tjenaren igenmurade ingången. Följande natt

anträdde den stränge husbonden återfärden till sin post i Finland igen, och ingen utom fru Kristina och tjenaren wißte något om hans besök på Ottinge och det hemska drama som under detta besök der utspelats.

För mer än 100 år sedan skulle den gamla byggnaden wid Ottinge rifwas och ersättas med en ny. Då hittades i den gamla muren ett människoskelett samt bredwid detsamma en kolossal eldgavfel, och nu dykte de gamla berättelserna om den förswunne unge krigaren åter upp och det blef enhwar klart hward som flera mansåldrar förut tilldragit sig här och hwarom så många berättelser gått i orten.

Hur det efter mordet gick med guvernören Kinnmonth och hans fru wet man icke. De blefwo efter sin död begravda i Lofta gamla kyrka, och ännu i dag wisas i den nya kyrkans wapenhus en nött gravsten med en man i pansar-rustning och en av mantel höljd qwinna avbildade, hwarå kan läsas följande inskrift:

Här ligger begrav ven den edelle och welbördige Johans Kinnmonths, Öfverste och Statthalter, Guvernator öfwer Nöteborghes lene, Torsjö och Gursten. Havver lefwath med sin elsklig kere frou, ten edele och welbördige frou Kristina Ifires dotter . Ulfspär. uti 17 åhr avsomnade på Nöteborgh slott den 14 marti år 162? . (Årtalet oläsligt.)

Det syntes av denna gravskrift som om hr Kinnmonth återwändt till Nöteborg och stannat der till sin död samt att hans "älsklig kere frou", qwarstannat å Ottinge, efterssom hon dött å förstnämnda ställe, men båda makarne jordats i socknens kyrka.

Eldgavfeln, som hittades i muren, finnes ännu på Ottinge.

Den från kommendant Kinnmonds tid i början på 1600-talet berömda eldgaffeln på Ottinge

Släkten Kinnmond kom till Sverige från Skottland under 1600-talets första del.

Nöteborg ligger vid floden Neva Ö om St Petersburg. Den tillhörde Sverige åren 1612 - 1702.

Berättelse från 1903
nedtecknad och redigerad
Lofta 1995

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Lars Cornell". The signature is written in a cursive style.

Lars Cornell